EN ENTOMOLOGISK FÖRSÖKSSTATION I SVERIGE.

Vid Entomologiska Föreningens tioårsfest år 1889 uttalades för första gången såsom ett önskemål, att äfven i vårt land måtte komma till stånd »en biologisk anstalt, där uppfödandet af larver och andra till utredning af insekternas fortplantning, förvandlingar och lefnadsvanor erforderliga undersökningar kunde på ett tillfredsställande sätt utföras». Denna för den praktiska entomologien så synnerligen viktiga fråga omfattades genast från början af föreningen med det lifligaste intresse. Och ej underligt att så blef förhållandet. Hvar, om ej inom denna förening, kunde man vänta att finna en sakrik inblick i den ansenliga förödelse skadeinsekterna tillskynda i första rummet vårt jordbruk. Där landtmannen i sin förtviflan söker orsaken till de felslagna skördarna i torka eller för stor nederbörd m. m., där upptäcker entomologens skarpa öga genast den verkliga fienden i form af en skalbagge, en liten fluga eller någon annan insekt, vare sig det nu är den fullbildade insekten eller hans glupska larv, som uppätit frukten, afbitit rotfibrerna eller förvandlat det fullmatade kornet till hvad bonden kallar »slökorn». Frågan afhandlades på föreningens sammankomster, då resultaten af de undersökningar framlades, som dels statsentomologen, dels öfriga föreningsmedlemmar i mera ringa mån kunnat åstadkomma. Men föreningen kunde endast verka på öfvertygelsens väg genom att lämna upplysningar och delvis uppskatta de årligen till tiotals millioner kronor förorsakade förluster vårt fädernesland led.

I februari 1891 tillsatte föreningen en kommitté, bestående af professorerna O. TH. SANDAHL, CHR. AURIVILLIUS, J. ERIKSSON, direktören för skogsinstitutet C. G. HOLMERZ och löjtnant C.

GRILL, som skulle uppgöra förslag till en praktisk entomologisk försöksstation. Denna kommittés första uppgift blef att taga reda på, huru frågan ordnats i andra länder, samt att samla material till en så noggrann statistik öfver inträffade insektskador, som under för handen varande förhållanden läte sig göra.

Emellertid ingick i mars 1893 från Östergötlands läns hushållningssällskap en af dess ordförande, landshöfdingen grefve R. DE LA GARDIE, undertecknad skrifvelse till Kongl. Landtbruksakademiens förvaltningskommitté, att den »måtte vidtaga åtgärder för inrättandet af en entomologisk försöksstation». Med öppen blick för frågans stora innebörd tog landtbruksakademien saken nu i sin hand och ingick i oktober 1893 till Konungen med den skrifvelse, som finnes återgifven i bihanget till sista häftet af föreningens tidskrift för förlidet år.

Med anledning af denna skrifvelse afgafs följande resolution: »Kongl. Maj:ts nådiga vilja är, att dess Landtbruksstyrelse lämnar Hushållningssällskapens ombud tillfälle att vid deras i nästkommande november månad infallande sammanträde i ärendet sig yttra samt med det yttrande, som sålunda må varda afgifvet, och eget underdånigt utlåtande till Kongl. Maj:t inkomma». Dessa skrifvelser finnas äfven upptagna i ofvannämnda »Bihang», äfvensom skrifvelser i ämnet till landtbruksstyrelsen från statsentomologen SVEN LAMPA samt ock från prof. O. TH. SANDAHL å entomologiska föreningens vägnar. Alla dessa skrifvelser instämma på det varmaste i landtbruksakademiens förslag, och man hoppades allmänt, att frågan af Kongl. Maj:t skulle föreläggas 1894 års riksdag. Så skedde dock tyvärr icke. Orsaken härtill får man kanske söka i mindre afvikelser i rent formelt hänseende, som framlagts i landtbruksstyrelsens skrifvelse, hvilken för öfrigt är daterad så sent som den 20 december, och sålunda först någon af de allra sista dagarna af året kom civildepartementet till handa. Frågan var således dömd att hvila ett år.

För att söka vederlägga de af landtbruksstyrelsen gjorda, i sak mera oväsentliga inkasten, samt för att om möjligt bringa frågan före vid 1895 års riksdag, ingick landtbruksakademien på hösten 1894 till Kongl. Maj:t med en ny skrifvelse, åtföljd af ritningar och kostnadsförslag till den för anstalten erforderliga byggnaden. Men ej heller nu ansåg chefen för civildepartementet

frågan vara så utredd, att han kunde i statsrådet föredraga densamma. I den till 1895 års riksdag inlämnade statsverkspropositionen fanns nämligen intet förslag till en entomologisk försöksstation. Med sorgliga känslor emottogs underrättelsen härom af entomologiska föreningen, hvilken väl bättre än någon annan insåg hvad ett dröjsmål innebure.

Ansträngningar gjordes för att genom enskilda motionärer bringa den viktiga frågan under riksdagens pröfning; och dessa ansträngningar kröntes med den framgång, att den sista motionsdagen, eller söndagen den 27 januari i. å., inlämnades i första kammaren af doktor CARL NYSTRÖM och i andra kammaren af kontraktsprosten O. W. REDELIUS följande motion:

»Genom en bitter erfarenhet, som mången landtman fått göra, samt genom undersökningar, utförda af sakkunniga personer, är det till fullo bevisadt, att Sveriges jordbruk på grund af skadeinsekters angrepp årligen gör förluster, som uppgå till milliontals kronor.

Insektskador hafva sålunda under senaste tiden förorsakats af:

Kornflugan 1883—84 ensamt på Gotland för nära 2 millioner kronor (förlusten i öfriga delar af riket okänd);

Ållonborren 1889 endast inom Hallands och Kristianstads län för omkring 1 million kronor;

Hvetemyggan 1889—91 i medeltal årligen 15 procent af hela hveteskörden; under 1894 uppgick skadan till 16 procent;

Ängsmasken 1891 endast inom Norrbotten på höfoder till ett värde, som af vederbörande uppskattas till 500,000 kronor;

Slökornflugan, på hvilken redan Linné (1750) fäste den jordbrukande allmänhetens uppmärksamhet, och som han säger vara »en af de största fiender till vårt åkerbruk». Vid i våra dagar verkställda undersökningar af denna insekts härjningar har man funnit, att medeltalet af skadade korn i alla inlämnade prof från Skåne till Norrbotten utgör ej mindre än 12 procent. Om man åter blott ser på profven från de mellersta provinserna Gestrikland, Upland, Vestmanland och Vermland, springer förlusten upp till 20,5 procent; och på enstaka platser har den visat sig kunna uppgå ända till 49,7 procent;

Rapsbaggen och andra insekter förstörde 1893 raps på en enda egendom (Skäggs) på Gotland för 15,000 kronor.

Någon uppskattning af den skada, som åstadkommes af öfriga insekter, såsom t. ex. sädesknäpparna, jordlopporna, bladlössen, frostfjärilen, ärtvecklaren, m. fl., samt af alla dem, som förstöra den redan aftröskade säden inomhus, mjölet i kvarnarna, träd och buskar m. m. i trädgårdarna, sockerbetorna och andra rotfrukter m. m., har ännu ej hos oss kunnat äga rum; men man får en föreställning om, till hvilka summor dessa förluster kunna uppgå, då i norra Amerika insektskadorna endast inom Unionen beräknas årligen stiga till 200—300 millioner dollars (= 746—1,119 millioner kronor).

Under sådana förhållanden är det ej underligt, om för den, som nitälskar för jordbrukets utveckling samt för höjande af dess förmåga att bestå i en ofta ytterst svår kamp för tillvaron, självmant uppställer sig den frågan: kunna inga medel utfinnas, hvarigenom den förlust, som af skadeinsekterna tillfogas vår modernäring, kan förminskas eller förekommas?

På denna fråga lämnar entomologiska föreningen i sin skrifvelse till Kongl. landtbruksstyrelsen den 19 december 1893 följande svar: »Hittills hafva i olika länder hufvudsakligen tre olika sätt blifvit använda. Man har vid inträffande, mer i ögonen fallande insekthärjning tillsatt en eller några stycken personer (en kommitté), som skulle studera densamma och lämna vederbörande råd och upplysningar, eller ock har man, såsom hittills hos oss, anställt en person, som haft en dylik uppgift, och slutligen har man inrättat bestämda institutioner (experimentella stationer), som haft till ändamål både att studera insekterna, pröfva utrotningsmedlen och underrätta allmänheten om resultaten af sina undersökningar.

En äfven ganska flyktig jämförelse mellan de resultat, som vunnits vid dessa olika sätt att gå till väga, visar, att det första sättet är så godt som värdelöst, att det andra endast under vissa förhållanden och i vissa fall kan leda till målet, och att man endast genom att välja det tredje förfaringssättet kan hoppas på att vandra säkert framåt och ernå resultat, på hvilka man kan lita.

Om vi särskildt fästa oss vid hvad som hittills gjorts för saken i vårt land, så vill entomologiska föreningen ingalunda bestrida, att den anspråkslösa befattning, som funnits hos oss,

varit till gagn för det allmänna, men den har dock varit det förnämligast därigenom, att den klargjort för alla, hvilken ofantlig roll skadeinsekterna äfven hos oss spela och huru mycket, som genom dem årligen förstöres för landtmännen. Däremot har instruktören i entomologi, såsom Kongl. landtbruksstyrelsen alltför väl själf vet, på grund af hela sin ställning och på grund af saknaden af en försöksstation i allmänhet ej fullständigt kunnat följa skadeinsekternas utveckling och än mindre pröfva mot dem användbara botemedels verkningar». (Se bilagan sid. 23, 24).

Att dessa åsikter äfven delas af de myndigheter, som i vårt land främst hafva att föra landtbrukets talan, framgår däraf, att Kongl. landtbruksakademien den 16 oktober 1893 ingick till Kongl. Maj:t med en underdånig framställning om inrättandet af en entomologisk försöksstation, och att detta förslag sedermera i allt väsentligt på det varmaste förordats såväl af hushållningssällskapens 1893 i Stockholm församlade ombud som af Kongl. landtbruksstyrelsen i deras till Kongl. Maj:t under år 1893 afgifna skrifvelser (se bilagan). Sakens stora vikt har sedermera af Kongl. landtbruksakademien å nyo påpekats i en förliden höst till Kongl. Maj:t ingifven ny skrifvelse, med hvilken följde ritningar och kostnadsförslag till den för anstalten erforderliga byggnaden.

Det sätt, som enligt alla sakkunnigas enstämmiga vittnesbörd bäst kan leda till målet, är således att inrätta en försöksstation, vid hvilken skadedjurens lefnadsvanor och lifsvillkor noggrannt kunna studeras och försök anställas med de botemedel, som kunna komma i fråga att användas, hvarom anstalten bör meddela allmänheten erforderliga upplysningar. Ty utan en sådan kunskap om de förhållanden, som gynna eller tillbakasätta skadeinsekternas utveckling, varder hvarje försök att vinna praktiska resultat ett ovisst famlande. Historien om det sätt, hvarpå den moderna medicinen vunnit sina stora framgångar på det rent praktiska området, erbjuder i detta afseende mera än en jämförelsepunkt.

Från många länder, särskildt norra Amerika, Ryssland och Finland, förspörjes, att en ifrig verksamhet är i gång för det ändamål, som med motionen afses; och genom anställda försök har det, i synnerhet i norra Amerika, där talrika anstalter af

detta slag äro i verksamhet, mer än en gång utrönts, att ganska enkla och billiga medel (såsom t. ex. för ändamålet särskild afpassad brukning och beredning af jorden) kunnat vara af ofantlig betydelse för den kommande skördens skyddande mot angrepp af skadeinsekter.

Riksdagen har äfven förut genom att två gånger (1890—93) bevilja 60,000 kronor för bekämpande af en enda art af skadeinsekterna i ett par af våra landskap visat, att den till fullo uppskattar de faror, som från detta håll hota jordbruket.

Till dessa skäl kommer äfven, att för närvarande i vårt land finnes en person, som på grund af rik erfarenhet på såväl jordbrukets som den praktiska entomologiens område är synnerligen kompetent att leda en dylik anstalt, åt hvilken han helt och hållet skulle ägna sin verksamhet. Då förslaget äfven innefattar anställande af en assistent, har man därvid icke blott afsett ett biträde vid arbetet, utan äfven att i denna person utbilda en lämplig efterträdare till den förste föreståndaren.

Af allt detta framgår, att det är af största vikt att så snart som möjligt något göres för att åt landet söka bevara åtminstone någon del af de dryga procent af skördarna, som nu ödeläggas af skadeinsekterna.

På grund af hvad ofvan anförts och med förnyad hänvisning till den utredning, som återfinnes i Kongl. landtbruksakademiens skrifvelser i ämnet 1893 och 1894, jämförda med skrifvelsen från hushållningssällskapens ombud förstnämnda år (se bilagan), hemställes vördsamt,

att Riksdagen ville till Kongl. Maj:ts disposition i och för upprättandet af en *entomologisk försöksstation* invid Stockholm anvisa:

dels å extra stat ett anslag för en gång af:

13,000 kronor till uppförande af en byggnad för stationen enligt uppgjord och af sakkunniga granskad och godkänd ritning, och

1,500 kronor för stationens första inventarie-uppsättning; och

dels å ordinarie stat ett årsanslag af:

6,800 kronor, hvaraf till föreståndaren aflöning med två ålderstillägg af 500 kronor efter 5, resp. 10 tjänsteår .... 4,000 kronor
till en assistent .... 1,000 »
till drift och underhåll .... 1,800 ».

Om remiss till vederbörligt utskott anhålles.

Stockholm den 26 januari 1895.»

Med motionen följde såsom bilaga det ofvannämnda af entomologiska föreningen tryckta »Bihang», hvilket innehöll alla för målet viktiga handlingar, med undantag af landtbruksakademiens sista skrifvelse.

Motionen hänvisades till statsutskottet, hvilket afgaf följande utlåtande:

»— — — — — — — — — — — — — — — —

Af sistberörda handling framgår, att landtbruksakademien underställt Kongl. Maj:ts pröfning förslag om inrättande af en entomologisk försöksstation vid akademiens experimentalfält; och, enligt hvad utskottet inhämtat, har denna framställning, öfver hvilken yttranden af vederbörande myndigheter infordrats, ännu icke blifvit inför Kongl. Maj:t föredragen. Vid sådant förhållande, och då alltså detta ärende för närvarande är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende, anser sig utskottet icke böra till det nu väckta förslaget tillstyrka bifall. Utskottet hemställer alltså,

att herrar NYSTRÖMS och REDELIUS' förevarande motioner icke må af Riksdagen bifallas.»

Lördagen den 23 februari förevar frågan i båda kamrarna. En förhoppning hade dagarna förut uppstått, att motionen i följd af statsutskottets af formela skäl förorsakade, men i de minst skarpa, man kan nästan säga för frågans lyckliga lösning välvilliga, uttryck gjorda afstyrkande, i alla fall skulle gå igenom. Så blef dock ej händelsen. För densamma talade, utom motionärerna, i första kammaren herr landshöfding BOSTRÖM, hvaremot i andra kammaren, ledamoten i statsutskottet, lektor C. VON FRIESEN, försvarade utskottets utlåtande.

———

Man brukar ofta om i Riksdagen fallna frågor höra begagnas det mer eller mindre egentliga uttrycket att de »fallit framåt». Skall detta uttryck kunna med skäl tillämpas på någon viktig frågas fall, så är det väl på denna, om hvilken vi kunna instämma i herr REDELIUS' yttrande i andra kammaren, då han sade, att han ej betraktade sitt barn som ett dödfödt, utan tvärtom nedlade det med mycket lif i regeringens sköte, med full öfvertygelse att det nästa riksdag skulle uppstå igen med betydligt stärkta krafter och moget att slå sig fram här i världen. I denna önskan må vi lifligt instämma.

Claes Grill.

Ållonborreinsamlingen i Danmark. D:r WILH. BERGSÖE har af undertecknad begärt upplysningar om insamlingen i Sverige under åren 1887 och 91, emedan han af det danska Indenrigsministerium fått i uppdrag att utarbeta en ny broschyr rörande ållonborrarna. Tillika lämnar han intressanta uppgifter angående resultaten af insamlingen i Danmark under ofvan uppgifna svärmningsår. 1887 insamlades i 13 amt och 411 kommuner 7,540,947 danska pund lefvande ållonborrar, men 1891, i 14 amt och 479 kommuner, blott 3,174,104 pund. Således en minskning vid sista svärmningen af ej mindre än 4,366,843 pund, oaktadt såväl amten som kommunerna, hvari insamling ägde rum, då voro flera än 1887. Alltså synes det påtagligt, att insamlingen gjort betydlig nytta i Danmark, isynnerhet som man där ej lärer varsnat någon epidemi på larverna, förorsakad af parasitsvampen *Isaria Densa* (*Botrytis Tenella*). Det skall emellertid bli mycket lärorikt att erfara, hur insamlingen kommer att ställa sig i grannlandet äfven under innevarande år.

Sven Lampa.
